

STORTINGET

Representantforslag 261 S

(2022–2023)

fra stortingsrepresentantene Guri Melby og Sveinung Rotevatn

Dokument 8:261 S (2022–2023)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby og Sveinung Rotevatn om etablering av et sosialt investeringsfond

Til Stortinget

Bakgrunn

For mange står utenfor utdanning og arbeid. Da Venstre i regjering var med på å legge frem stortingsmeldingen «Ingen utenfor» i 2021, jf. Meld. St. 32 (2020–2021), sto nesten 620 000 personer i alderen 18–66 år utenfor arbeid og utdanning. Det utgjorde i overkant av 18 prosent av alle i arbeidsfør alder. Navs bedriftsundersøkelse viser i 2023 at 660 000 personer står utenfor arbeidslivet. Det betyr at man de siste fire årene ikke har klart å inkludere flere i jobb og utdanning.

Konsekvensen er at langt flere enn nødvendig fortsatt står på utsiden. Den gruppen består i stadig større grad av personer som har stått lenge utenfor arbeidsmarkedet, eller som aldri har vært i arbeid. Personer med lav utdanning og manglende kompetanse er overrepresentert blant de som står utenfor arbeidsmarkedet. Ofte er det slik at de samme menneskene også har lavere deltakelse på andre samfunnsområder. Det å stå på utsiden av arbeidslivet betyr også en krevende økonomisk situasjon for den det gjelder, og at man ikke har den samme friheten og de samme mulighetene som de som er i arbeid. Når foreldre ikke får brukt sine ressurser i arbeidslivet, får det også konsekvenser for barnas oppvekstvilkår og livsmuligheter. Derfor er det viktig at flere enn i dag får muligheten til å delta i arbeidslivet.

Selv om velferdsordninger er med på å gi inntektssikring, løser de ikke fattigdomsutfordringer – de løfter heller ikke mennesker ut av fattigdom. En vet at inntekt fra arbeid er den viktigste inntektskilden for de fleste husholdninger. For de som ikke kan jobbe fullt, må det bli enklere å kombinere arbeid og trygd, slik at de som kan og ønsker det, får bruke sin restarbeidsevne i arbeidslivet.

Dersom man skal lykkes med å sørge for at flere får brukt sin restarbeidsevne i arbeidslivet, må man gi kommunene større handlingsrom til å utvikle løsninger i sine lokalsamfunn. Bruken av arbeidsmarkedstiltak er etter forslagsstillernes skjønn i for stor grad statlig styrt. Det begrenser valgfriheten og begrenser muligheten for innovasjon og utvikling av nye løsninger på velferdssfeltet. Det er manglende lokalt handlingsrom til å gjøre forsøk, og en stram kommuneøkonomi setter for ofte begrensninger på nye samarbeidsformer. Kommunene mangler også ofte innkjøpskompetansen de trenger for å gjøre forsøk og teste nye løsninger i samarbeid med andre.

Syssettingsutvalget pekte på at man fortsatt mangler arbeidsmarkedskompetanse i Nav. Det påvirker evne og handlingsrom til å samarbeide med lokalt næringsliv for å skreddersy løsninger i samarbeid de andre aktørene i arbeidsmarkedet. Lokale initiativ oppstår ofte på tross av og ikke på grunn av måten en har organisert tiltaksvifter og virkemiddelapparat på. Standardiserte virkemidler fungerer for noen, men det at man ikke klarer å øke andelen personer som inkluderes i arbeidslivet, viser behov for innovasjon og nyskaping.

Det har de siste årene vært gjort forsøk med effektkontrakter. Effektkontrakter er en ny modell for å utvikle, levere og finansiere velferdstjenester i et offentlig-privat-frivillig/ideelt samarbeid, der ansvar og risiko for-

deles mellom partene. Bruken av effektkontrakter er relativt begrenset. Det innebærer høy risiko for den enkelte kommune og den sosiale investoren. Det er ingen systematiske mekanismer for å sikre erfaringsdeling og samle og utvikle kompetanse på tvers av kommunene. Det er begrenset med ressurser til å koordinere innsats, understøtte utvikling og sørge for skalering av initiativ som kan gi merverdi til enkeltmennesker og storsamfunnet. Forslagsstillerne mener derfor det er hensiktsmessig at man vurderer hvordan man kan styrke innsatsen for å sørge for mer innovasjon og utvikling av nye løsninger for å inkludere flere i arbeidslivet. Mange av disse er strukturelle og dreier seg om hvordan en organiserer utdanningssystemet eller andre standardiserte virkemidler hos Nav. Samtidig er det viktig at det fremover legges bedre til rette for forsøk, lokal handlefrihet og nye løsninger.

I Danmark etablerte man i 2018 et sosialt investeringsfond (DSI) som en egen forvaltningsenhet. Formålet var å stimulere til tilvekst av initiativ på velferdsområdet som skaper resultater og reduserer offentlige utgifter gjennom å gi mennesker positive livsendringer. Fondet ble etablert under det danske finansministeriet og har et årlig kapitalinnskudd fra danske myndigheter.

DSI utvikler og forbedrer tidlig og helhetsorientert innsats på større velferdsområder med formål om å bedre livsmulighetene for innbyggerne og redusere of-

fentlige utgifter, bidra til økt kunnskap om effektene av tidlig innsats, forebygging og nye løsninger og tiltrekke mer ekstern kapital til å løse utfordringer og sørge for at flere private aktører investerer i å løse samfunnsutfordringer med utenforskap. For å oppnå formålet om innovasjon og utvikling av nye løsninger på velferdsområdet kan fondet gi lån, kapitalinnskudd, kapitaltilgang, garantier og tilskudd og inngå i partnerskap for å oppnå formålet. Det er etter forslagsstillerens syn på tide at en også etablerer et sosialt investeringsfond i Norge, med formål om å gi bedre vekstvilkår og utvikle løsninger som kan gi flere mennesker muligheter til å delta i arbeidslivet.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen utrede etablering og organisering av et norsk sosialt investeringsfond basert på erfaringene som er gjort med etableringen av Den sociale investeringsfond i Danmark. Investeringsfondet skal organiseres som en egen forvaltningsenhet og ha et særskilt ansvar for å forebygge utenforskap og bidra til arbeidsinkludering.

16. juni 2023

Guri Melby

Sveinung Rotevatn